

Шостак О. О.

Рівненський державний гуманітарний університет

ФЕНОМЕН ВНУТРІШНЬОЇ МІГРАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ТВОРЧОСТІ ІВАНА ФРАНКА НА ЕМІГРАЦІЙНУ ТЕМАТИКУ

У статті автор аналізує твори І. Франка, які присвячено проблемі внутрішньої міграції, що розглядається в просторі соціально-економічних реалій Східної Галичини другої половини XIX ст.: «тісні роки» (1840–1860 рр.), переднівок та інші. Згадані твори на рівні мотивного репертуару й художнього коду (передусім стійкої топіки) утворюють специфічний комплекс периферійних субтекстів Франкового «еміграційного» тексту – авторської надтекстової структури з ознаками локальної (реалізованої топосами батьківщини, чужини, дороги), що об'єднує подібні за різними особливостями форми твори на тему виїзду за кордон. Прикметно, що внутрішня міграція з галицького краю, як і зовнішня, була зумовлена низкою економічних факторів: бідність, безземелля, безробіття. Соціальна проблема, як правило, знаходила відображення у фольклорі (приповідки, пісні) та художнє осмислення в літературі. Творчості І. Франка притаманні мотиви внутрішньої міграції, що мала характер заробітчання і зазвичай була тимчасовим, а не постійним переселенням за межі малої батьківщини – рідного села. У «тісні роки» поширилася трудова міграція «на Поділля». Цей процес зафіксовано в галицько-руських народних приповідках, записаних І. Франком, а також в його художніх текстах (поема «По-людськи» (1889), оповідання «Герико Гольдмахер» (1890), оповідання «Гриць і панич» (1898)). «Тісні роки» відзначились і масовими неврожжями картоплі. Ці події змальовані в пісенному фольклорі, який аналізує І. Франко в студії «Знадоби до вивчення мови і етнографії українського народу» (1882), а згодом белетризує в художніх творах (поезія «Голод» (1880) із циклу «Галицькі образки», оповідання «Різуни» (1903)). Переднівчаний голод теж спонукав галиччан іти на заробітки. Зазначені мотиви простежуються у Франковій поезії («Оповідання цюпасника») (1880). Деталізований опис побуту села в період переднівку подано в повісті «Борислав сміється» (1881). Трудова міграція до Борислава – це один важливий аспект внутрішніх міграційних процесів у Східній Галичині, що здобув ґрунтовне осмислення у Франковій творчості.

Ключові слова: «еміграційний» текст І. Франка, периферійний субтекст, топос дороги, просторова утопія, мотиви внутрішньої міграції, фольклор, «тісні роки», переднівок, заробітчання.

Постановка проблеми. У художній спадщині І. Франка репрезентована низка творів про еміграцію, які трактуємо як персональний надтекст зі спільним художнім кодом (поема «Швіделеса Пархенблїта вандрївка із села Дерихлопи до Америки і назад» (1882), повість «Для домашнього огнища» (1892), начерк драми «До Бразилії» (1895), поетичний цикл «До Бразилії!» (1896–1898) та інші) [1, с. 91]. Однак письменник аналізує не лише проблему зовнішньої міграції як виїзду за кордон, але й художньо осмислює внутрішні міграційні процеси, характерні для Галичини кінця XIX ст., насамперед пов'язані із заробітчанням у «тісні роки» та на переднівку. Прикметно, що у творах на вказану тематику починає викристалізовуватися властива авторському «еміграційному» тексту загалом система

топосів із ключовими образами батьківщини-пекла й дороги в невідому чужину-рай. Відтак ці твори формують особливий пласт периферійних субтекстів згаданої надтекстової структури.

Постановка завдання. З'ясування специфіки оприявлення галицької внутрішньої міграції у Франковій творчості, зокрема в її «еміграційному» вимірі, ставимо за мету статті.

Виклад основного матеріалу. Проблема як зовнішньої, так і внутрішньої міграції в Галичині на зламі XIX–XX ст. мала соціально-економічне підґрунтя. Саме через тяжке матеріальне становище селянство було змушене шукати порятунку на заробітках або й узагалі шляхом переселення на постійне проживання за кордон. Наприкінці 1840-х – на початку 1860-х рр. Галичина переживала так звані тісні роки. І. Франко характеризує

значений період у статті «Знадоби до вивчення мови і етнографії українського народу» (1882): «Були се часи дорожні й голоднечі. Не переслухався сумних оповідань про ті часи. Кілька літ за рядом не родило майже ані крихти: нивка, на котру висіяно корець доброго насіння, видала чвертку самої посліді. Народ кормився гірчицею, лободою, кропивою. Сотки йшли “в Поділе”, покидаючи свої хати і поля на ласку божу; другі спродували земельку не вже за півдармо, але так-таки майже за нізащо» [2, с. 193–194]. Історик та етнограф М. Зубрицький у студії «“Тісні роки”, причинки до історії Галичини 1846–1861 рр.» (1898) зауважує: «<...> уряд богато писав, а селянин був голоден; заробітків не було і таких як тепер, а земля таки рік за роком не родила. Не було іншої ради, як лишити ту землю і втікати в світ за очі. Вже давніше люде утікали з Галичини на Буковину, то і тепер туди пустили ся. <...> В два, або три роки, як бракли булі, почали люде іти “в Поділе”. Поле лишали на божу волю і цілком не журили ся, хто его буде орати. Дехто давав за житну паленицю і який ринський на дорогу морг або і два поля» [тут і надалі зберігаю правопис видання. – *О. Ш.*; 3, с. 5].

Як бачимо, під час «тісних років» набула поширення заробітчанська міграція на Поділля. Це соціальне явище знайшло відображення у фольклорі. Наприклад, серед записаних І. Франком галицьких приповідок знаходимо такі: «Пішов у Поділе» («В тісні роки ішла з Підгіря значна еміграція на Поділе»); «В Поділе ся бери, а дома сій тай ори» («Уговкували тих, що в тісні роки під кінець зими вибирали ся на Поділе»); «І на Поділю пліт ковбасами не горожений» («І там нема надто великих достатків») [тут і надалі зберігаю правопис видання. – *О. Ш.*; 4, т. 24, с. 560]. На прикладі двох останніх приповідок помітно, як топос омріяної чужини-раю в образі Поділля втрачає ідеалізований ореол, як і в поезіях І. Франка про заокеанську еміграцію Бразилія-рай згодом трансформується в пекло: «Се край багатий, оком не зуймеш» – «Що то за рай ще тобі отвирась / В Спіріту Санто і Мінас Джераес?» – «Серед лісів тут живемо в бараці / І маємо страшенно много праці»; «Було нас сорок, є ще вісімнадцять» [5, с. 264, 267–268, 271]. Португальсько-уругвайський літературознавець Ф. Аїнса вважає, що саме еміграція та вигнання створили історію людства і сформували історію утопії: емігрант, розчарувавшись в обітованій землі, знову мріє про батьківщину і конструює нову утопію [6, с. 121]. Подібне кшталтування топосу чужини-пекла поза межами

рідного краю простежуємо в народній пісні про втечу від панщини: «Буковино ти, чужино, / Чого в тобі так студено – / Ані снігів, ні морозів, / Повні очі самих сьльозів. / А як в тобі тяжко жити / Як той камінь підоймити. / Камінь здойму тай спочину / А в чужині марно згину» [зберігаю правопис видання. – *О. Ш.*; 7, с. 30].

Сумні реалії життя в галицькому селі в період «тісних років» змальовані в записаній М. Драгомановим пісні «Вірша про неврожай»: «Давно були такі літа, / Що родили ся нам жита, / Кукурудзи і пшениця, / Ячмінь, гречка і лентиця. / Всего-м суто, много мали, / Йїли, пили і гуляли; / Барабуля нам не гнила, – / Тогди була доля мила. / А тепер нам бог всім так дав, / Тьжжко кожний щоб працював, / Щоби орав і засівав, / Лиш ніц-нічо ни ізбирав» [зберігаю правопис видання. – *О. Ш.*; 8, с. 222].

У тексті йдеться і про «фонд голодовий 1866», який, за словами І. Франка, «так поруйнував многих селян, що по деяких селах люде воліли пухнути з голоду, ніж брати з него позички»: «Нима з чого гріш зробити, / Жидам довжок відплатити. / То-м ше позику давали, / Таку-м біду ни зазнали, / Шоби з фундушу гроші брати» [8, с. 222]. До речі, М. Зубрицький у дослідженні про «тісні роки» згадує і про «задатки з публічного фонду з обовязком звороту» [3, с. 2].

У період «тісних років» були неврожай картоплі, що теж зазначено у фольклорі: «Ци чули ви, люде добрі, такую новину, / Як сї бульба забирала в далеку крайину? / Як уна сї забирала і так говорила: / Сами-сте мні прогнівали, я вам била щира. / Била я вам щира, щира, добре-м сї родила, – / І варена і печена по тижневи цвила» [2, с. 195]. Прикметно, що в народних текстах це явище змальоване як «еміграція» картоплі, про що свідчать метафори з топосом дороги: «Забрала ся від нас бульба в далеку країну» [3, с. 3], «тікала бульбаночка на Буковиночку» [2, с. 195], «тікала мандибурка / В чужу сторіночку [9, с. 80]. Неврожай бульби знайшов відгомін і в народних приповідках, зокрема низку текстів опублікував І. Франко: «На камени би сї родила ота бульбиці сьвїжита!» («Примовляють бідні люде, яких картопля ратує від голодування»; «Бурку заклїли попи, як заклинали горівку, бо горівка вся з мандибурки, тай від тоги схне» («Бурка (картофля) – головний матеріал для фабрикації горілки. Неврожай картоплі Бойки та Гуцули приписували агітації за отвереженем народа, що почалась там була в половині 70-их років 19-го в.») [4, т. 10, с. 129–130].

У художніх творах І. Франка також віднаходимо згадки про нужденний побут галичан під час «тісних років», що призводив до внутрішніх міграцій. Наприклад, поезія «Голод» (1880) із циклу «Галицькі образки» змальовує «кривавий сорок шостий рік» у житті селянина: «Неласкав був / Сей рік для нього: ще ніколи / Він не зтямив і не чув / Про так страшний недорід! Жито / Хибло, пшениця заснітилась, / Картопля вперше зогнила... / Овес іржа присіла. Вбито / Народну радість!» [10, с. 189]. Текст названий як «уривок із поеми «Різуни»», творчий задум якої залишився нереалізований. Проте в 1903 р. було опубліковане однойменне оповідання в збірці «З бурливих літ», у передмові до якої І. Франко зазначив, що воно з'явилося на основі розповіді «пок[ійного] батька, який не раз, хоч і загально, згадував про переполох, зроблений на Кальварії приходом великої громади мазурських різунів уосени 1846» [10, с. 449]. Отже, у творі згадано про повстання селян Західної Галичини в 1846 р. проти польських поміщиків, які сподівалися на їхню допомогу в боротьбі за свободу Польщі від австрійського та німецького імператорів, але, як зауважує історик Я. Грицак, селянство не надало підтримки, остерегаючись повернення панщини [11, с. 9]. Однак в оповіданні «Різуни» також знаходимо описи великого неврожаю, що був поширеним явищем у «тісні роки»: «[...] яка там нужда всюди по селах, який плач та лемент! Мабуть, караючи нарід за ті страшні події, що сталися зимою, бог спустив посуху, недорід. Ще туди, коло Львова, то не так дуже; де стави, де ґрунти мокрі, то ще сяк-так зародило. Але там далі, де починаються шутри та піски, то там нещастя. А ще далі, кажуть, на Мазурщині, де кров лилася, то там, кажуть, уже й тепер люди не знають, що робити. Вже тепер голодують. Декуди селяни, спустившись на те, що все панське поле по вирізання панів прийде в їх руки, не орали й не сіяли у себе нічого; у інших засіяне навіть не посходило, – одним словом, кара божа» [12, с. 205].

В оповіданні «Гриць і панич» (1898) теж змальовано події «мазурського повстання», що стало доленосним у житті головних героїв – селянського сина Гриця та панича Никодима. Поза тим окреслено й галицький побут у «тісні роки»: «В селі був голод, і треба було майже половину господарів рятувати на переднівку» [13, с. 218]. Зокрема, таку допомогу змушений був гарантувати місцевий пан Пшестшельський. Як стверджує М. Зубрицький, урядові заходи, спрямовані на запобігання голоду під час «тісних років», пов'язані з наданням селя-

нам збіжжя для засівання та грошової допомоги, які потрібно було згодом компенсувати, а також із забезпеченням роботою за невелику плату [3, с. 8–10].

Оприявнюючи реалії «тісних років», І. Франко зачіпає єврейську проблематику, а саме: змальовує дві моделі поведінки юдеїв щодо українського селянства в цей час. Наприклад, єврей Шая-Ляйб із поеми «По-людськи» (1889) підтримував селян у скрутний час: «Аж прийшли тісні роки – / Все покинув, взявсь до хліба, / Кукурудзи і муки / Достарчав для трьох повітів, / Бідним даром роздавав, / Заложив свою пекарню... / Словом, він урятував / Не одну родину хлопську / І жидівську від біди» [14, с. 262]. У творі також можна помітити оригінальне кшталтування міграційної теми: Шая-Ляйб їздить по різних повітах і допомагає не лише євреям, а й українцям.

А головний персонаж оповідання «Гершко Гольдмахер» (1890) давав позики селянам під заставу їхніх господарств: «У нього було трохи грошей, і він у тісні роки (а тіснота тоді в горах тяглася з року в рік) позичав хлопам на лихву. Але й тут не мав щастя. Багато з тих, що побрали у нього гроші, ніччю повтікали з села на Поділля. Правда, Гершкові полишалися в заставі їхні хати й ґрунти, але що йому з них, коли в хатах не було кому сидіти, а ґрунти, не оброблювані, поростали смерічками і пожитку не давали ніякого» [15, с. 203]. Як спостерігаємо, у вказаному творі з'являється мотив міграції «на Поділля».

Трудове заробітчанство була притаманне Галичині й на переднівку – в «час перед новим урожаєм», як зазначено в академічному «Словнику української мови» [16, т. 6, с. 170]. Я. Грицак подає таку характеристику вказаного періоду: «[...] це є той час в році, коли старий врожай скінчився, а нового ще немає і не швидко буде, це переважно десь лютий-березень – це період тяжкого голоду. А крім того, треба мати до уваги, що це – зима. Це період голоду і холоду, коли смертність на селі була найвища. Причому ця масовість стосувалася не тільки старших людей, але й іншої найвразливішої категорії – дітей. Переднівок – це було таке невелике пекло» [11, с. 1–2].

Життя селянина на переднівку описує поезія «[Оповідання цюпасника]» (1880): «Як прилялося / З неба!.. Тучі та дощі!.. / А наслідку як кинуло / Градом, – витовк все дотла: / Що в полях було – погинуло, / Та ще й бульба погнила»; «В наймити дітей дорогою / Поміж люде-м розіпхав, / Ну, а сам сюди з небогою / У Борислав ся попхав» [17, с. 309, 311]. Відтак у тексті виникає

мотив трудової міграції до Борислава, що була спричинена складною економічною ситуацією.

Широку панораму побуту села Галичини в часи переднівку І. Франко відображає в повісті «Борислав сміється» (1881): «Зорані сугорби сірілися перепаленими, сухими скибами; ріденьке жито кулилося та жовкло на сонці, не вспівши й відцвісти гаразд. На овес і надії не було: ледве на п'ядь відріс від землі, та й таки вже заков'яз на пні, поживк і похилився, мов огнем прив'ялений. Картоплі жовкли, не здужавши ще й зацвісти. Все складалося на те, щоб відобрати й послідню крихту надії у бідних хліборобів. Передновинок, що сього року зачався був надто рано, тепер тягнувся надто довго, – уже петрове пущення минуло, а ані губ в лісі, ані ягід, ні черешень не було. Між народом ішов один одנותяглий стогін та плач. “Чорніші чорної землі” ходили люди по дорогах та польових стежках, збираючи гірчицю, лободу, щавник та всяке зілля, риючи пирій, котрий сушили, терли на порошок і мішали з отрубамі та добутою за остатне мукою і пекли з тої мішанини хліб. [...] Між народом зачали промітуватися недуги: заразливі гарячки, тифу та пропасниця. Попухлі з голоду діти мужицькі, голі та сині, цілими чередами лазили по толоках та сіножатах, шукаючи кваску; вони, не находячи кваску, пасли траву, мов телята, обривали листя з черешень та яблунь, гризли його, западали на животи і мерли цілими десятками. Села, лунавші колись від гамору та співу дітей погідної літньої днини, тепер стояли тихо і понуро, мов

чума перейшла здовж їх порошнистих улиць» [18, с. 342–343].

Висновки і пропозиції. Отже, твори І. Франка про внутрішню міграцію можна трактувати як своєрідний корпус периферійних субтекстів авторського «еміграційного» надтексту. Відображення в художніх творах зазначених міграційних процесів пов'язане з белетризацією різноманітних історико-соціальних явищ, характерних для Галичини («тісні роки», переднівок, «мазурське повстання» та ін.). Варто зауважити, що мотиви внутрішньої міграції простежуються і у фольклорних текстах (приповідки, пісні), багато з яких записав І. Франко. Відтак актуальна соціальна проблема знаходить втілення в усній народній творчості та в авторському тексті з оригінальними трансформаціями. Помітно, як у Франкових творах на тему внутрішньої міграції викристалізовується традиційна для «еміграційного» тексту загалом топосна матриця: дорога, мандрівник, батьківщина-пекло (Галичина періоду «тісних років», на переднівку), чужина-рай (земля поза межами рідного краю – Поділля, Борислав) та інші. Водночас повторюваним стає мотив чужини-утопії. Окрему субтекстну периферію на рівні творів про внутрішню міграцію становить комплекс бориславських текстів І. Франка з топосом чужини, оприявленої в образі пекельного ворожого міста на противагу життю у своєму селі, яке, хоч і злиденне, але порівняно з Бориславом стає справжнім раєм. Тому бачимо перспективу в подальшому аналізі цих творів.

Список літератури:

1. Шостак О. «Еміграційний» текст Івана Франка : монографія. Рівне : Волинські обереги, 2019. 288 с.
2. Франко І. Знадоби до вивчення мови і етнографії українського народу. *Франко І. Зібрання творів. У 50 т. Т. 26. Літературно-критичні праці (1876–1885)*. АН УРСР. Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка ; редкол. : Є. П. Кирилюк [голова] та ін. ; ред. тому В. Л. Микитась, с. В. Щурат. Київ : Наукова думка, 1980. С. 180–204.
3. Зубрицький М. «Тісні роки», причинки до історії Галичини 1846–1861 рр. // *Записки Товариства імені Шевченка : вид-во, присвяч. науці і письменству укр.-рус. народу*. Львів : Накладом Т-ва імені Шевченка, 1898. Т. 26, кн. 6. С. 1–16.
4. Галицько-руські народні приповідки. Зібрав, упорядкував і пояснив д-р. Іван Франко. У 3 т., 6 вип. *Етнографічний збірник*. Львів : Друкарня НТШ, 1901. Т. X. 200 с.; 1905. Т. XVI. С. 201–600; 1907. Т. XXIII. 300 с.; 1908. Т. XXIV. С. 301–600; 1909. Т. XXVII. 300 с.; 1910. Т. XVIII. С. 301–600.
5. Франко І. До Бразилії! *Франко І. Зібрання творів. У 50 т. Т. 2. Поезія*. АН УРСР. Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка ; редкол. : Є. П. Кирилюк [голова] та ін. ; ред. тому І. І. Басс. Київ : Наукова думка, 1976. С. 263–271.
6. Аинса Ф. Реконструкция утопии: Эссе. Предисл. Ф. Майора; пер. с фр. Е. Гречаной, И. Стаф ; Рос. акад. наук. Ин-т мировой лит. им. А. М. Горького РАН. Москва : Наследие, 1999. 207 с.
7. Із народньої пам'яті про панщину. Записав Митро Єндик. *Етнографічний збірник*. Видає Етнографічна комісія Наукового Товариства імені Шевченка ; під ред. д. І. Франка. Львів, 1898. Т. V. С. 24–32.
8. Вірша про неврожай. *Житє і слово. Вістник літератури, історії і фольклору*. Видає Ольга Франко. Львів : З друкарні Інститута Ставропільського під зарядом І. Пухира, 1894. Т. II. С. 222–223.
9. Паньків М. Старопокутські пісні українців Х–ХVIII ст. у творчій спадщині Івана Франка. *Народознавчі зошити*. 2017. № 1 (133). С. 75–81.

10. Франко І. Голод. *Франко І. Зібрання творів*. У 50 т. Т. 1. Поезія. АН УРСР. Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка ; редкол. : Є. П. Кирилюк [голова] та ін. ; ред. тому Н. Л. Калениченко. Київ : Наукова думка, 1976. С. 189–190.
11. Грицак Я. Курс «Вибрані питання європейської історії». Лекція 1: Традиційне суспільство. URL: <http://er.ucu.edu.ua/handle/1/841> (дата звернення: 14.08.2019).
12. Франко І. Різуні. *Франко І. Зібрання творів*. У 50 т. Т. 21. Оповідання (1898–1904). АН УРСР. Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка ; редкол. : Є. П. Кирилюк [голова] та ін. ; ред. тому І. І. Басс. Київ : Наукова думка, 1979. С. 197–216.
13. Франко І. Гриць і панич. *Франко І. Зібрання творів*. У 50 т. Т. 21. Оповідання (1898–1904). АН УРСР. Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка ; редкол. : Є. П. Кирилюк [голова] та ін. ; ред. тому І. І. Басс. Київ : Наукова думка, 1979. С. 216–287.
14. Франко І. По-людськи. *Франко І. Зібрання творів*. У 50 т. Т. 1. Поезія. АН УРСР. Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка ; редкол. : Є. П. Кирилюк [голова] та ін. ; ред. тому Н. Л. Калениченко. Київ : Наукова думка, 1976. С. 240–269.
15. Франко І. Гершко Гольдмахер. *Франко І. Зібрання творів*. У 50 т. Т. 18. Повісті та оповідання (1888–1892). АН УРСР. Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка ; редкол. : Є. П. Кирилюк [голова] та ін. ; ред. тому П. Й. Колесник. Київ : Наукова думка, 1978. С. 201–207.
16. Словник української мови : в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства імені О. О. Потебні ; редкол. : І. К. Білодід (голова) та ін. Київ : Наукова думка, 1970–1980.
17. Франко І. [Оповідання цюпасника]. *Франко І. Зібрання творів*. У 50 т. Т. 2. Поезія. АН УРСР. Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка ; редкол. : Є. П. Кирилюк [голова] та ін. ; ред. тому І. І. Басс. Київ : Наукова думка, 1976. С. 309–311.
18. Франко І. Борислав сміється. *Франко І. Зібрання творів*. У 50 т. Т. 15. Повісті та оповідання (1878–1882). АН УРСР. Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка ; редкол. : Є. П. Кирилюк [голова] та ін. ; ред. тому П. Й. Колесник. Київ : Наукова думка, 1978. С. 256–480.

Shostak O. O. THE PHENOMENON OF INTERNAL MIGRATION IN IVAN FRANKO'S LITERARY WORKS CONTEXT CONCERNING WITH EMIGRATIONAL TOPICS

In the study the author has analyzed I. Franko's literary works dealing with the issue of internal migration outlined in the context of social and economic culture-specific elements of Eastern Galicia in the second half of the XIXth century: "difficult years" (1840–1860), before harvest time etc. According to motive repertory and fictional code mentioned literary works have been presented as a characteristic complex of peripheral subtexts of Franko's "emigrational text" that is the author's overtext's structure with the features of local (realized with homeland's, outland's, road's topoi) combining literary works concerning with topic of overseas emigration that are similar to different form peculiarities. The author emphasizes that first of all internal migration from Galicia land as the external one has been caused with the range of such economic factors as poverty, lack of land, unemployment. As a general matter social issue has been interpreted in folk literature (adages, songs) and fictional comprehension in the literature. In I. Franko's literary works it has been outlined motives of internal migration characterized with day-to-day job and temporariness but not with permanent migration behind the boundaries of a small homeland presented with native village. During "difficult years" work migration has spread "to Podolia". This process has been fixed in Galicia and Rus folk adages written by I. Franko and also in his fictional texts (poem of "Po-liudsky" (1889), story of "Hershko Holdmakher" (1890), story of "Hryts i panych" (1898)). The difficult years have been distinguished itself also because of potatoes poor crop. These events have been presented in song folklore analyzed by I. Franko in the study of "Znadoby do vyvchennia moyu i etnografii ukrainskoho narodu" (1882), and then fictionalized (poetry of "Holod" (1880) from the cyclus of "Halytski obrazky", the story of "Rizuny" (1903). The starvation before harvest also impelled Galicia citizens to go to work. Mentioned motives have been noticed in Franko's poetry of "[Opovidannia tsiupasnyka]" (1880). It has been given detailed description of village everyday life in the period of time before harvest in a short novel of "Boryslav smiється" (1881). Labour migration to Boryslav is one more aspect of the internal migration processes in Eastern Galicia that has gotten significant interpretation in Franko's literary work.

Key words: *I. Franko's "emigrational" text, peripheral subtext, road's topoi, spatial utopia, internal migration motives, folklore, "difficult years", before harvest time, earnings.*